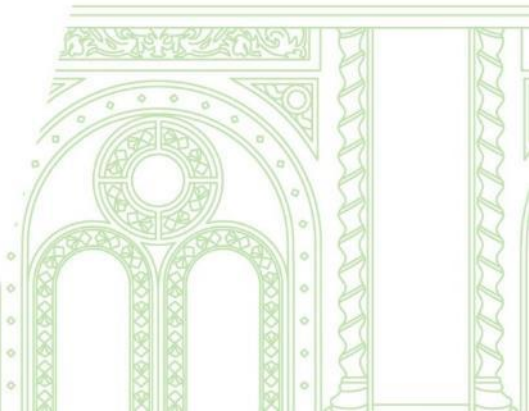

Національний
банк України

Звіт про фінансову стабільність

28 червня 2023 року

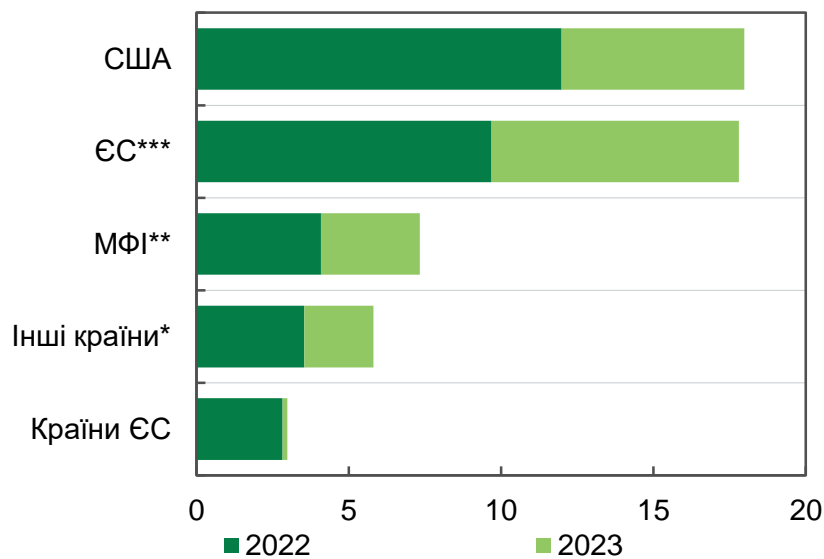

Головне

- Попри виклики війни, банки демонструють високі показники ефективності та створюють запас капіталу.
- Українську економіку надалі підтримують значні обсяги міжнародної фінансової допомоги, що стає системнішою зокрема завдяки програмі із МВФ.
- Бізнес частково адаптувався до кризових умов, компанії відновлюють рентабельність, боргове навантаження позичальників залишається прийнятним.
- Ринок нерухомості розбалансований, ринкова іпотека відсутня.
- Висока ліквідність банків зберігається попри сповільнення припливів коштів населення, строковість фондування у гривні покращується.
- Попит бізнесу на кредити слабкий, банки прагнуть кредитувати у межах державних програм підтримки.
- Падіння роздрібного кредитного портфеля припинилося завдяки картковому кредитуванню.
- Кредитні втрати банків найімовірніше відповідатимуть торішнім очікуванням – близько 20% портфеля; такі оцінки будуть підтверджені після оцінки стійкості двадцяти найбільших банків.
- Завдяки високій чистій процентній маржі банки прибуткові та можуть комфортно увійти в період зниження процентних ставок.
- Накопичений банками капітал надалі буде використано для виконання відтермінованих НБУ вимог та підтримки буферів капіталу.

Системна міжнародна допомога сприяє фінансовій стабільності

Зовнішнє фінансування держбюджету на 14 червня 2023 року, млрд дол.

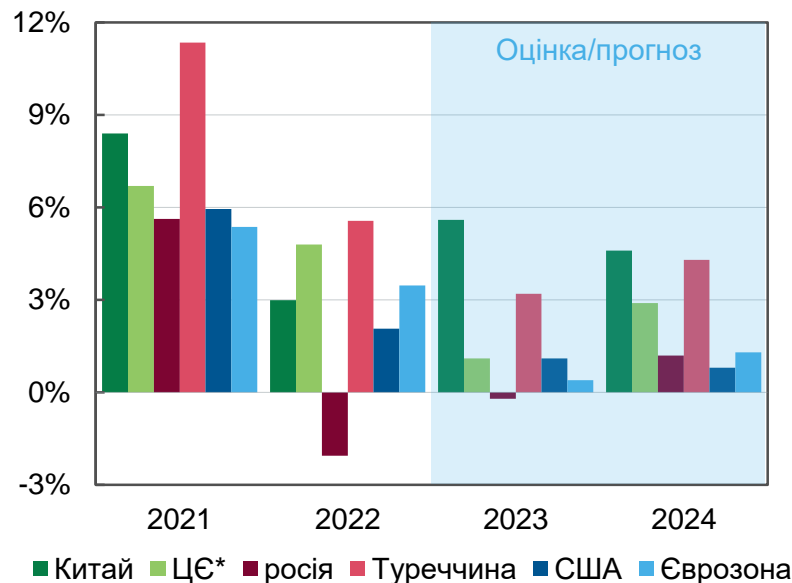

* Канада, Британія, Японія, Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Албанія.

** МВФ, Світовий банк. *** Установи ЄС включно з ЄІБ.

Джерело: Міністерство фінансів.

Зміна ВВП країн – основних торговельних партнерів України та росії

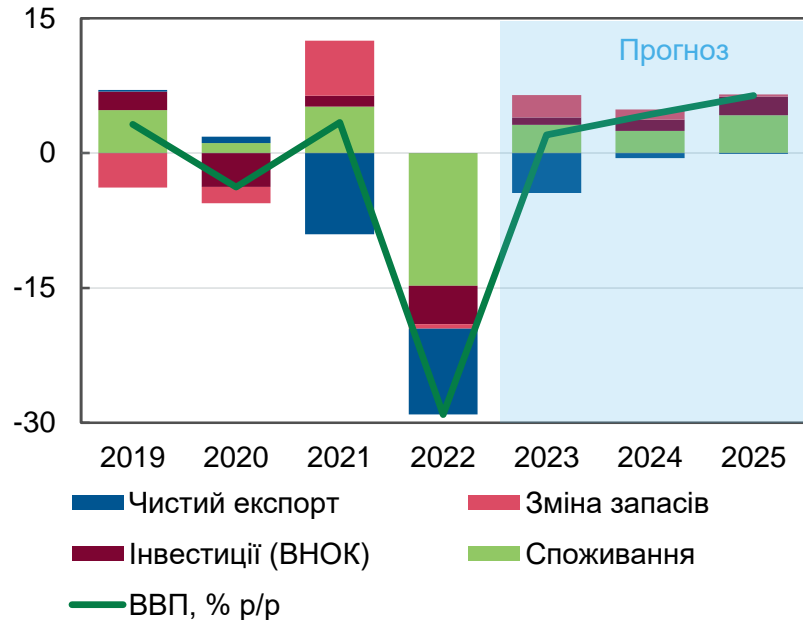
* Центральна Європа, включає Болгарію, Польщу, Румунію, Угорщину.

Джерело: Світовий банк, Global Economic Prospects, June 2023.

- Війна надалі посилює ризики, проте міжнародна фінансова та військова допомога Україні стає системнішою. Для її продовження необхідно надалі виконувати зобов'язання перед міжнародними партнерами.
- Ризиків світової рецесії вдалося уникнути, що сприяє подальшій підтримці України, проте економіки ключових партнерів зростатимуть повільно.

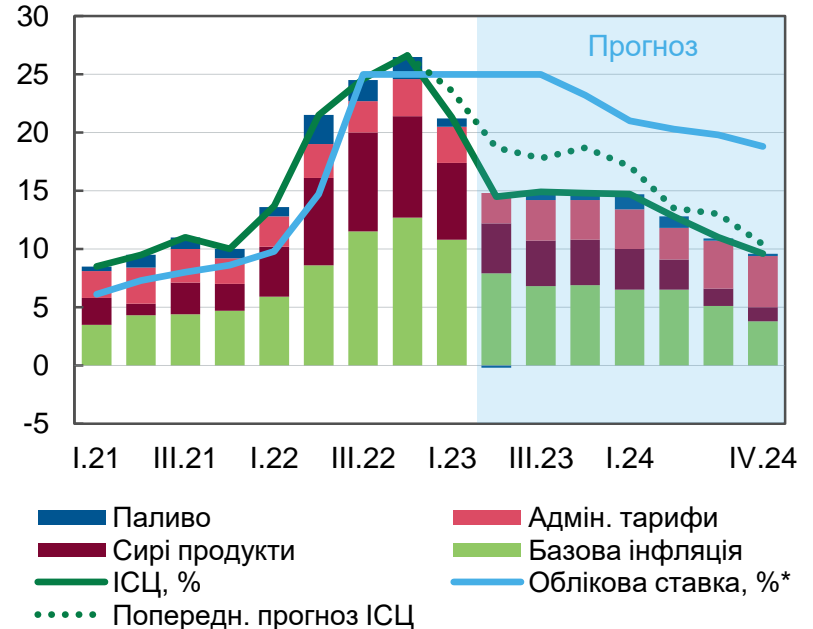
Економіка залишається вразливою до ризиків, зокрема безпекових

Внески категорій кінцевого використання в зміну реального ВВП, в. п.

Прогноз на 2023–2025 роки буде оновлений у липні.
Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

Внески компонентів у річну зміну ІСЦ, в. п. та облікова ставка, %

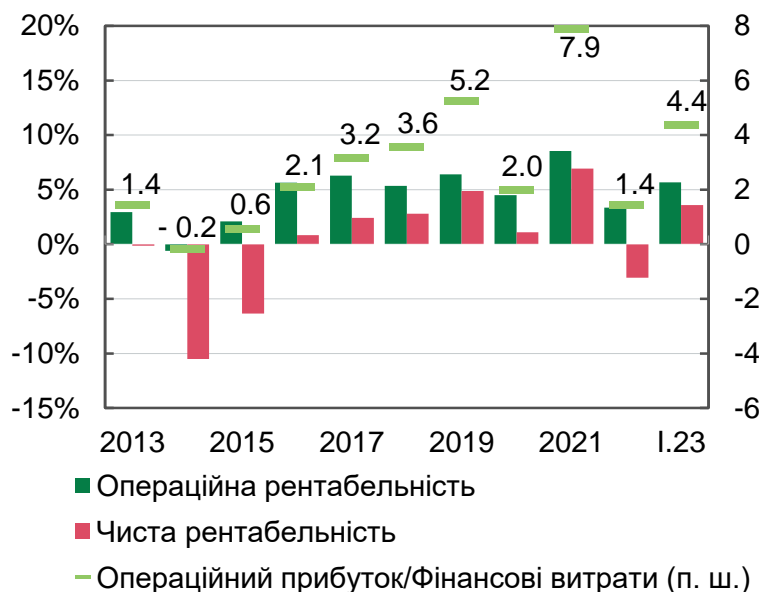

Внески з II кварталу 2023 року – прогноз НБУ станом на квітень 2023 року. * На прогнозованому горизонті – середина довірчого інтервалу.
Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

- Економіка поступово відновлюється, однак залишається вразливою. Слабша інфляція дасть змогу раніше перейти до зниження ставок.
- Міжнародна допомога покриває розриви платіжного балансу та сприяє нарощуванню резервів. Комфортний рівень резервів поліпшує курсові очікування населення і бізнесу.
- Ритмічне надходження коштів від донорів забезпечує ліквідність уряду. Це дає змогу збільшити горизонт планування витрат та своєчасно виконувати зобов'язання.

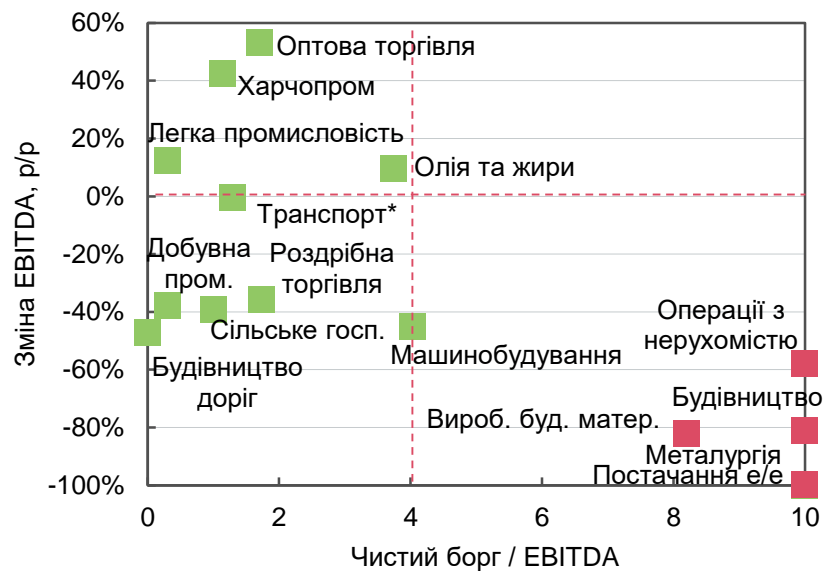
Бізнес адаптується до кризових умов

Прибутковість і боргове навантаження реального сектору

Джерело: data.gov.ua, ДССУ, розрахунки НБУ.

Боргове навантаження за 2022 рік і зміна EBITDA 2022 до 2021 у розрізі галузей

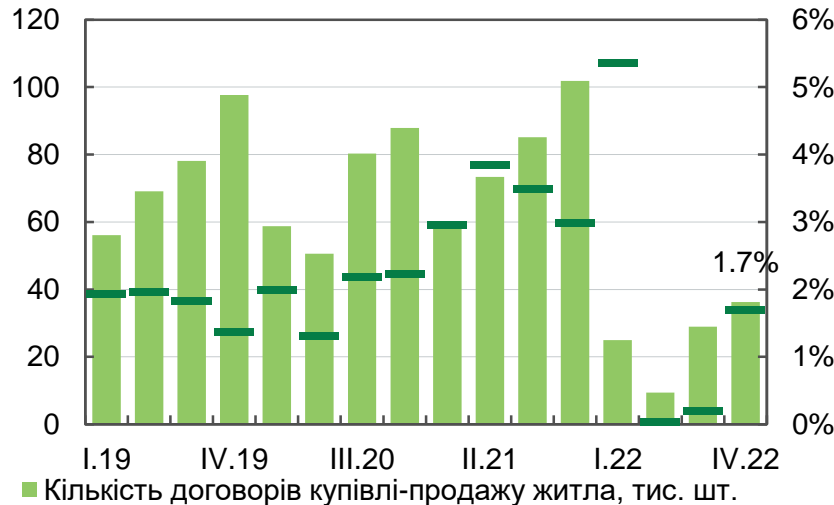
* За винятком трубопровідного транспорту.

Джерело: data.gov.ua, розрахунки НБУ.

- За 12 місяців, що закінчуються березнем 2023 року доходи підприємств реального сектору знизилися на 14%, у реальному вимірі – ще суттєвіше, проте нерівномірно для галузей.
- З початку 2023 помітно покращилися показники діяльності компаній реального сектору: операційна та чиста рентабельність становлять 6% та 4% відповідно.
- Більшість галузей зберегли прийнятне боргове навантаження, за виключенням металургії та будівництва.

Ринок житла залишається в дисбалансі

Активність на ринку житла

— Співвідношення кількості іпотечних кредитів та договорів купівлі-продажу житла, % (п. ш.)

* Кількість нових іпотечних кредитів – результати опитування банків. Дані з початку 2022 року – для вибірки банків.

Джерело: Мін'юст, дані банків.

Співвідношення “Ціна до оренди”

Джерело: сайти агентств з нерухомості, розрахунки НБУ.

- Купівельна активність на ринку житла залишається дуже низькою, ознаки відновлення слабкі.
- Попит буде пригніченим ще тривалий час через безпекові ризики, падіння доходів низки категорій населення та значну еміграцію.
- Співвідношення ціни та вартості оренди і надалі вказує на суттєві ринкові диспропорції.

Індекс фінансового стресу зберігає волатильність

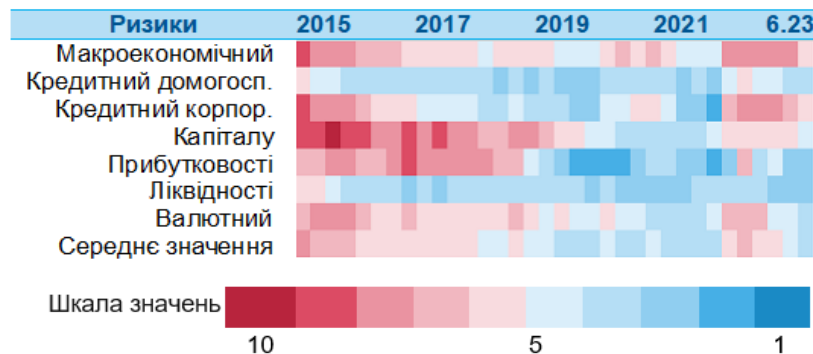
Джерело: НБУ.

- ІФС протягом I півріччя залишався волатильним на високих рівнях, останнім часом його значення зросли через одночасний рух вгору декількох складових індексу.
- Субіндекс поведінки домогосподарств зростає внаслідок підвищення депозитних ставок, банківський субіндекс дещо зріс через незначне погіршення показників ліквідності.
- Високим залишається субіндекс державних цінних паперів з огляду на високу дохідність суверенних єврооблігацій.
- Зниження спреда між офіційним та готівковим курсом валют та зменшення інтервенцій призвело до скорочення валютного субіндексу.

Карта ризиків фінансового сектору

Теплова карта фінансового сектору

Макроекономічний ризик знизився (-2) завдяки стійкості енергосистеми та жвавішому внутрішньому попиту. Однак державного бюджету, співвідношення державного та зовнішнього боргу до ВВП залишатиметься високим.

Кредитний ризик домогосподарств знизився (-1) через покращення якості кредитного портфеля та оптимістичніші очікування.

Кредитний ризик корпорацій знизився (-2) разом із борговим навантаженням бізнесу. Економічні очікування підприємств поліпшились. Проте показники міграції кредитів у NPL надалі високі.

Ризик капіталу знизився (-1) завдяки прибуткам банків.

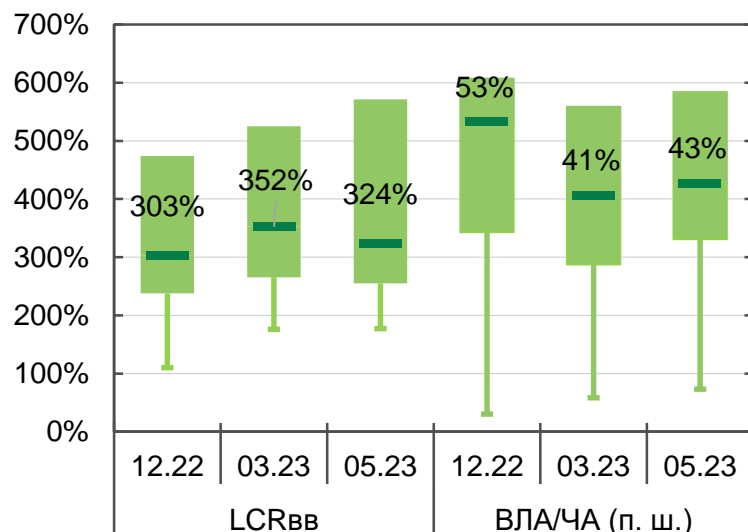
Ризик прибутковості знизився (-2) через зростання процентних доходів від вкладень у цінні папери та невисокі обсяги доформування резервів.

Ризик ліквідності не змінився. Банки зберегли високу ліквідність та нарощували кошти клієнтів.

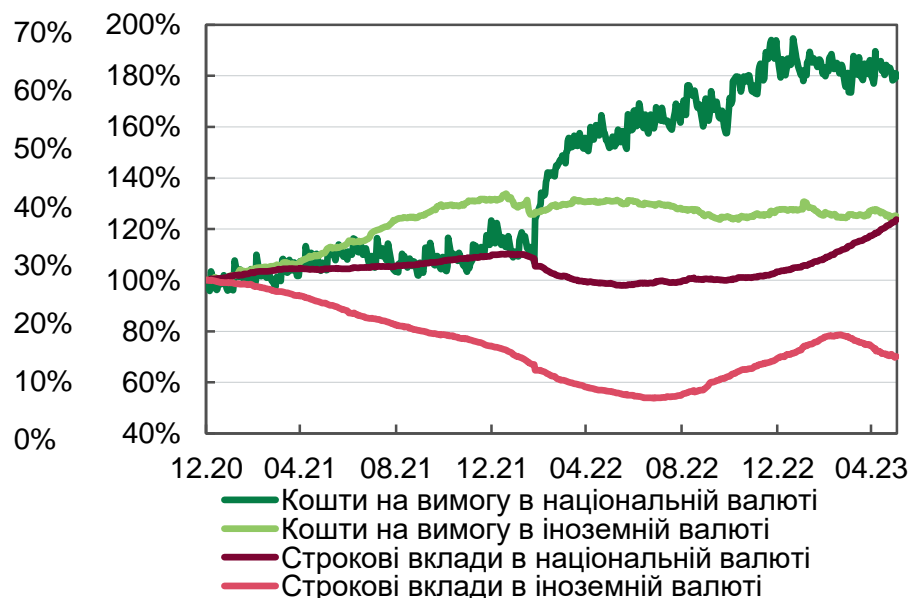
Валютний ризик знизився (-1). Готівковий валютний курс наблизився до безготівкового. Завдяки значній міжнародній фінансовій підтримці надалі зросли міжнародні резерви. Курсові очікування поліпшилися.

Банківська система зберігає високу ліквідність

Розподіл LCR в усіх валютах та високоліквідних активів (ВЛА) до чистих активів (ЧА)

Кошти населення, 2021=100%

* Грані прямокутника – перший та третій квартилі розподілу. Лінія всередині прямокутника – медіана. Нижні лінії поза прямокутником – мінімум.

Джерело: НБУ

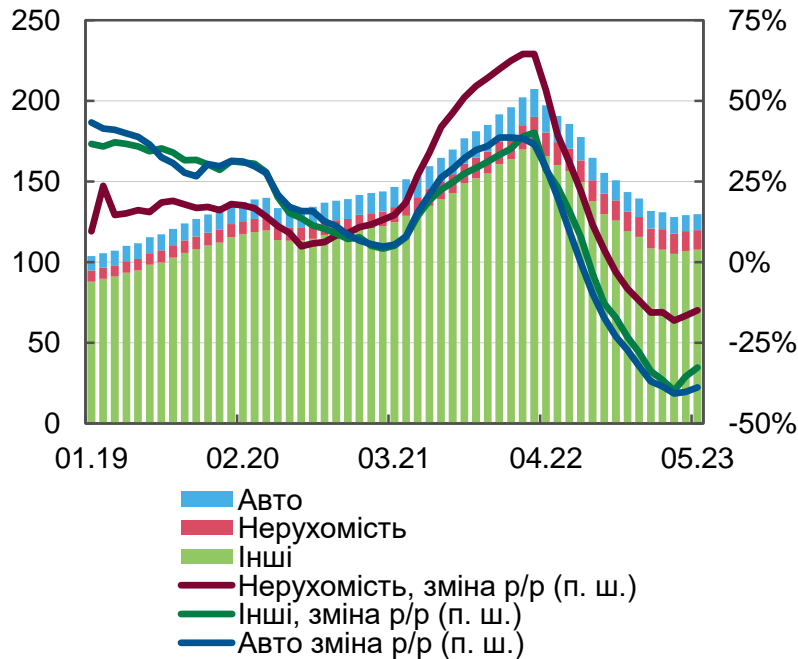
* У банках, платоспроможних станом на 01.12.2022.

Джерело: НБУ, щоденні дані.

- Ризики ліквідності для банків залишаються помірними, сектор зберігає високу ліквідність попри певне зниження обсягу високоліквідних активів під впливом заходів НБУ.
- Зростання гривневих вкладів населення сповільнилося, проте строкові вклади населення в гривні зростають з початку року через підвищення процентних ставок за депозитами.
- Банки отримують значні припливи коштів від бізнесу.

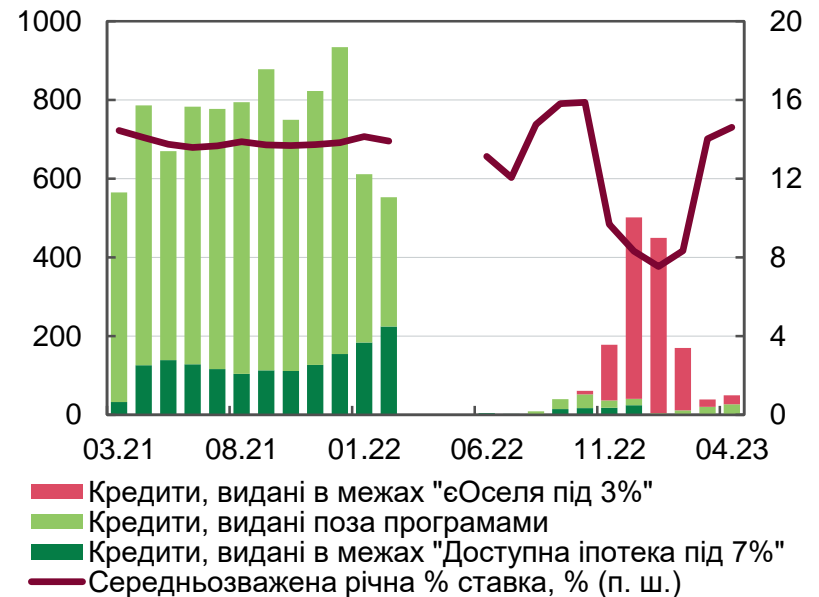
Зниження роздрібного кредитного портфеля призупинилося

Чисті гривневі кредити фізичним особам за видами кредитів, млрд грн

Джерело: НБУ.

Нове іпотечне кредитування в т. ч. в рамках програм*, млн грн

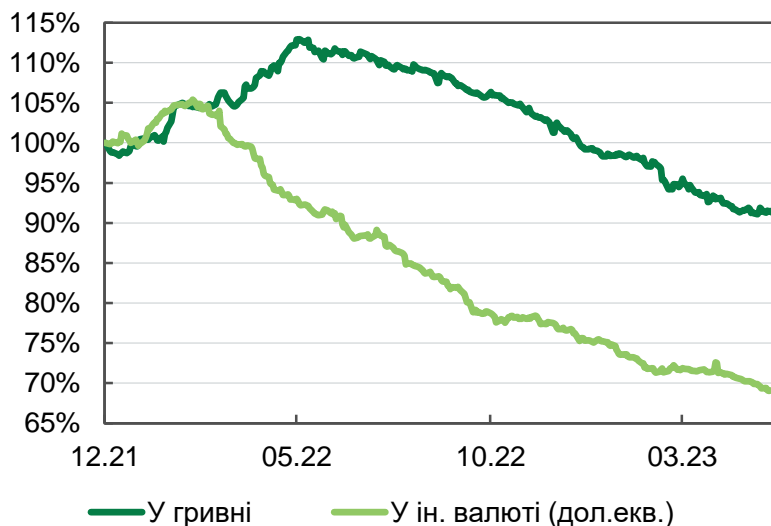
* Дані про кредити, видані в рамках програми "єОселя" – оцінка на базі результатів опитування банків.

Джерело: дані банків, ФРП, УФЖК.

- Падіння роздрібного кредитного портфеля призупинилося.
- Головним рушієм кредитування залишаються кредитні картки, банки, з якісними онлайн-додатками відновлюють кредитування швидше за конкурентів.
- Ринкове іпотечне кредитування майже відсутнє, надання кредитів у межах державної програми "єОселя" не систематичне.

Корпоративний кредитний портфель надалі знижується

Чисті кредити суб'єктам господарювання, 2021 = 100%

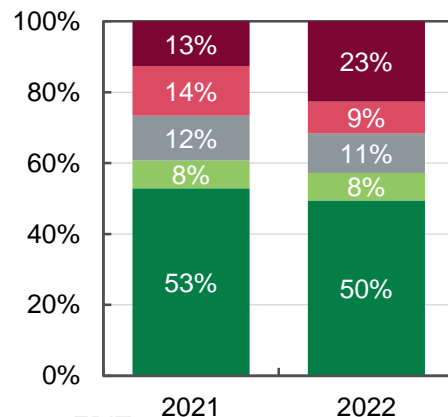

У банках, платоспроможних на 01.06.2023.

Джерело: НБУ (за щоденним балансом на 13.06.2023).

Розподіл працюючих кредитів корпоративних позичальників на 1 червня 2023 року

Покриття відсотків за боргом

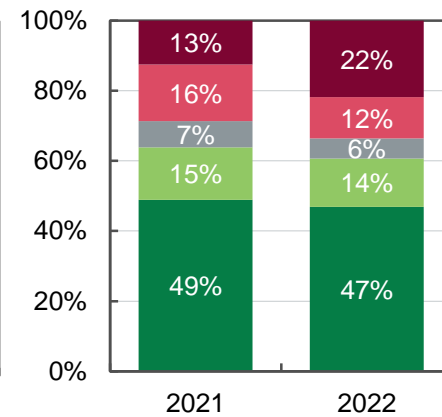

- EBIT < 0
- EBIT/процентні витрати < 1
- 1 ≤ EBIT/процентні витрати ≤ 1.5
- 1.5 < EBIT/процентні витрати ≤ 2
- EBIT/процентні витрати > 2

Кредити більше 2 млн грн. За винятком державних компаній. У банках, платоспроможних на 01.06.2023.

Джерело: НБУ, data.gov.ua (індивідуальна фінзвітність підприємств).

Боргове навантаження

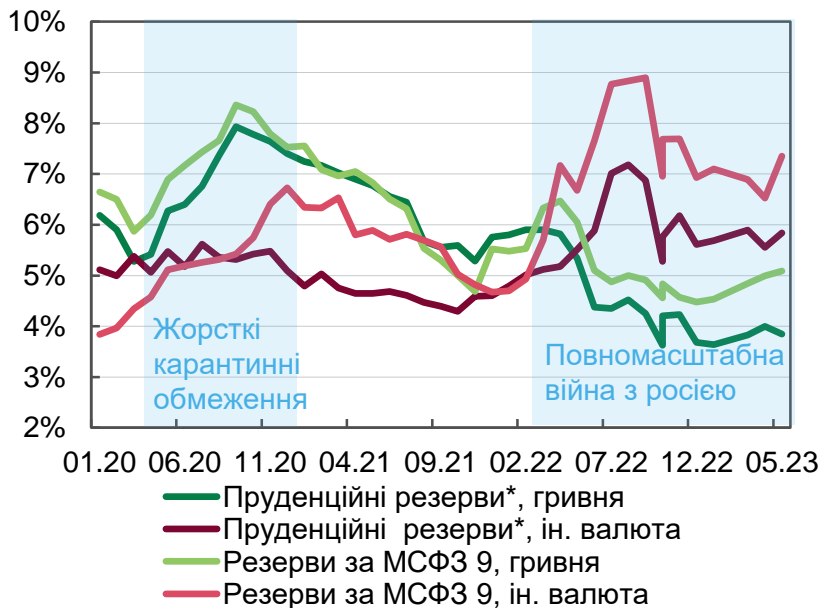

- EBITDA < 0
- Чистий борг/EBITDA > 7
- 5 ≤ Чистий борг/EBITDA ≤ 7
- 3 ≤ Чистий борг/EBITDA < 5
- 0 ≤ Чистий борг/EBITDA < 3

- Корпоративний кредитний портфель скорочується надалі: обсяги нового кредитування не покривають погашень, причина – слабкий кредитний попит.
- За результатами опитування, банки планують збільшення валового гривневого кредитного портфеля майже на 10% у 2023 році з подальшим співмірним його збільшенням у 2024 році.
- Основний рушій кредитування – державна програма підтримки.
- Корпоративні боржники зберігають можливість обслуговувати кредити.

Кредитні втрати зростатимуть для корпоративного портфеля

Резервування працюючих кредитів суб'єктів господарювання

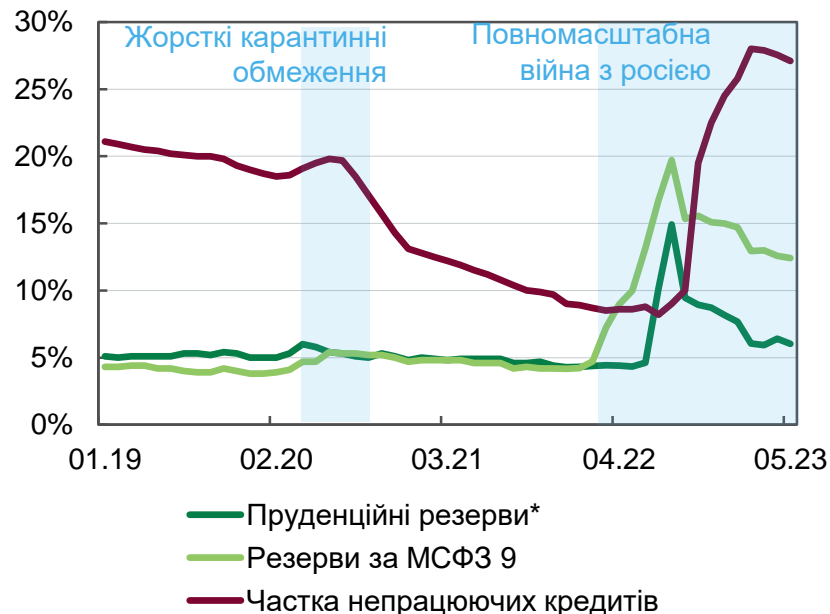

Співвідношення пруденційних резервів/резервів за МСФЗ 9 та валових кредитів. * Кредитний ризик за Положенням № 351.

Джерело: НБУ.

- З початку вторгнення банки визнали втрату майже 15% портфеля, менше для корпоративного і більше для роздрібного.
- Якість працюючих роздрібних кредитів наближається до довоєнної, пік втрат пройдено, проте частина реструктуризованих кредитів може стати непрацюючими надалі.
- Якість портфеля виявить цьогорічна оцінка стійкості, очікувано втрати за портфелем будуть близькими до торішніх оцінок Національного банку – близько 20%.

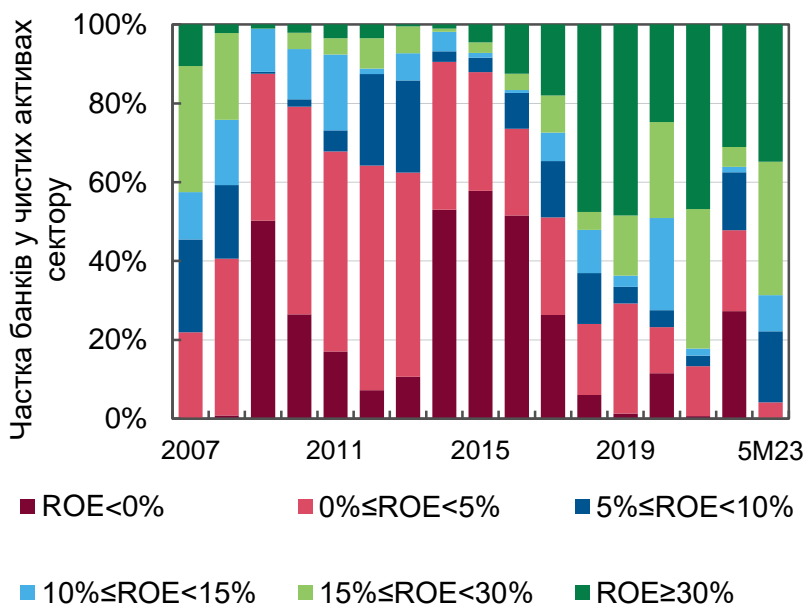
Резервування працюючих та частка непрацюючих гривневих кредитів фізичним особам

Джерело: НБУ.

Високу прибутковість сектору визначає значний процентний дохід

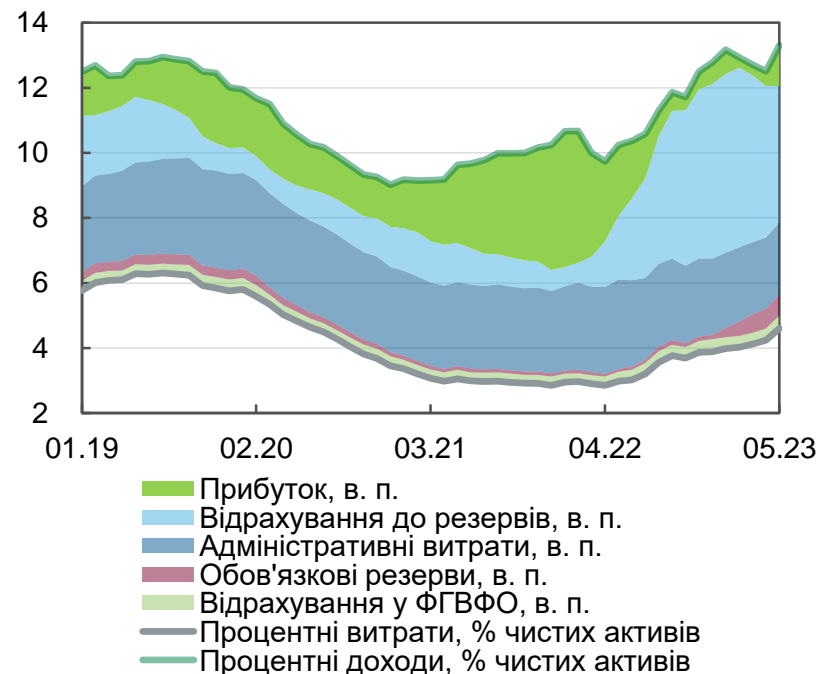
Розподіл банків за рентабельністю капіталу, %

Джерело: НБУ.

- Зростання процентних доходів від безризикових активів та збереження дохідності від бізнес кредитування забезпечили банкам високу чисту процентну маржу.
- Вона зберігається попри здорожчання фондування: швидше корпоративного і дещо повільніше роздрібного.
- Висока процентна маржа забезпечує високу операційну ефективність, рентабельність та створює банкам значний комфорт при переході до середовища нижчих процентних ставок.¹³

Декомпозиція чистої процентної маржі банків*

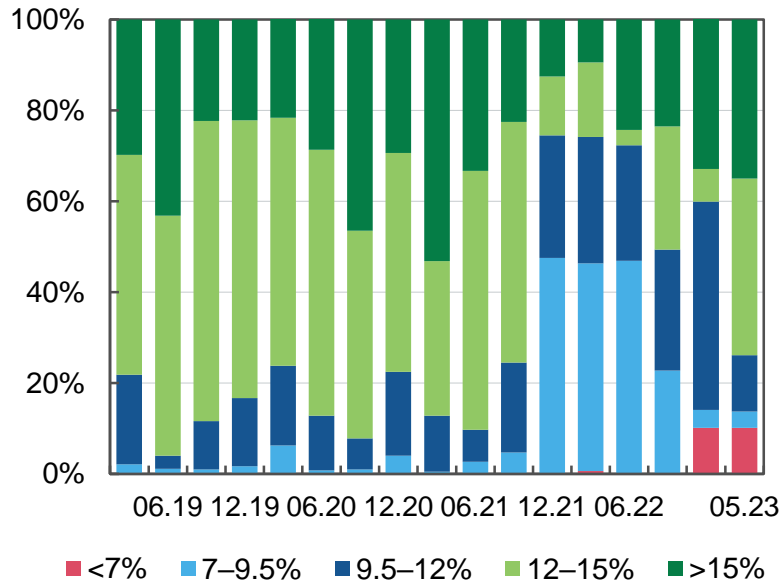

* Методологія розрахунку наведена у Звіті про фінансову стабільність, грудень 2020, с. 37.

Джерело: НБУ.

Банки зберігають запас капіталу понад мінімальні вимоги

Розподіл нормативів достатності основного капіталу за часткою активів банків

Джерело: НБУ.

Пріоритетність напрямів використання накопичених прибутків банків

Порядок пріоритетності:

- 1** Покриття неочікуваних втрат від ризиків, що реалізуються під час війни
Виконання відтермінованих вимог до покриття капіталом ризиків:
 - Операційного ризику у повній мірі (наразі банки тримають капітал на покриття 50% цього ризику);
- 2**
 - Ринкового ризику (очікується запровадження вимог після тестового періоду);
 - 100% ваг ризику за валютними ОВДП (з урахуванням коригуючих коефіцієнтів зараз вага ризику 50%).Виконання вимог, затвердження яких планується у 2023-2024 роках, до:
 - Оновленої структури регулятивного капіталу;
 - Оновлених ваг кредитного ризику окремих категорій активів;
 - Коефіцієнту левериджу.
- 3**
- 4** Формування буферів капіталу
- 5** Розподіл дивідендів

- Запас капіталу у банків зростає, в основному завдяки високій прибутковості.
- У пріоритеті НБУ запровадження нових вимог до достатності капіталу, повернення до впровадження відкладених заходів та поновлення вимог до формування буферів капіталу

Рекомендації Національного банку

Рекомендації фінансовим установам

- Відновлювати кредитування бізнесу та населення.
- Зберігати консервативну оцінку кредитних ризиків.
- Підготуватися до розрахунку ринкового ризику та виконання вимог до капіталу на його покриття.
- Посилити увагу до управління ризиками інформаційної безпеки та ІСТ.
- Страховикам привести свою діяльність у відповідність до нових регуляторних вимог.

Рекомендації органам державної влади

- Надалі забезпечувати виконання зобов'язань відповідно до програми з МВФ та домовленостей з іншими донорами.
- Забезпечити подальший розвиток ринку внутрішніх ринкових запозичень.
- Сприяти реалізації стратегії розвитку фінансового сектору.
- Зберігати доступ широкого кола підприємств МСБ та банків до державних програм підтримки бізнесу.

Плани НБУ

- Завершити оцінку стійкості банків та банківської системи України.
- Поступово відновлювати регуляторні вимоги до оцінки кредитного ризику.
- Надалі гармонізувати регуляцій із законодавством ЄС.